

SVENSKA UNESCO RÅDETS
SKRIFTSERIE: Nr. 3/1981

MÅNGA RÖSTER — EN VÄRLD

"MACBRIDE-RAPPORTEN"

Översättning av sista kapitlet i boken "MANY VOICES
— ONE WORLD", rapport från Unescos internationella
kommission för studiet av kommunikationsproblem

SVENSKA UNESCO RÅDETS
SKRIFTSERIE: Nr. 3/1981

MÅNGA RÖSTER — EN VÄRLD

"MACBRIDE-RAPPORTEN"

Översättning av sista kapitlet i boken "MANY VOICES
— ONE WORLD", rapport från Unescos internationella
kommission för studiet av kommunikationsproblem

Stockholm 1981

Unescos verksamhet kom under 1970-talet i allt större utsträckning att omfatta världens kommunikationsproblem. Detta faktum väckte såväl intresse som kritik och följden blev en alltjämt löpande debatt om organisationens kompetens och åtgärder på området.

Det innebär knappast någon överdrift att påstå att den enskilda aktivitet inom Unesco som blev föremål för det största intresset, de flesta förhandsspekulationerna och det största utrymmet i massmediekommentarerna var den s k Mc Bridekommissionens arbete 1977-1980. Tillsättandet av en arbetsgrupp bestående av 16 över hela världen kända experter under ordförandeskap av f irländske utrikesministern Sean Mc Bride, innehavare av såväl Nobels fredspris som Leninpriset, var en åtgärd som gjord att dra allas blickar till sig.

Den omständigheten att kommissionens första offentliga sammanträde, ett internationellt seminarium om strukturerna på nyhetsanskaffningens och nyhetsspridningens fält, på svenska regeringens inbjudan ägde rum i Stockholm våren 1978 gav arbetet en särskild plats i svensk debatt och i det svenska forskarsamhällets blickfång. I samband med slutrapportens publicering förstärktes ytterligare det svenska intresset genom att Sean Mc Bride på svenska unescorådets inbjudan framträdde i Stockholm, på en presskonferens och på en presentations- och frågestund på Publicistklubben.

Enligt Mc Bridekommissionens bedömning har massmediernas och kommunikationsfrågornas betydelse ökat under de senaste åren. I en rad av de senaste internationella krishärdarna har tidningar och etermedier påverkat händelseförloppet - och inte alltid i den riktning de politiska makthavarna önskat. Massmediernas förhållanden och informationsspridningens villkor har därmed blivit en angelägenhet av vikt för alla och envar, för individen, gruppen och staten. Rådande olikheter mellan och inom länder med avseende på t ex tillgången till medier och information har hamnat i centrum för intresset. Att sedan åsikterna om hur förändringar skall uppnås varierar och att viljan att överhuvudtaget medverka till förändringar är olika stark eller rentav saknas är knappast något att förvåna sig över. Viktigt är däremot att dialogen hålls igång.

Under det år som gått sedan Mc Bridekommissionens rapport publicerades har en polarisering skett bland de olika meningsriktningarna.

Debattonen har skärpts. Lusten att sprida rätten att fritt kommunicera är dock inte alltid störst hos dem som lever i samhällen där denna rätt är skyddad av grundlagars bud.

Åtskilligt av Mc Brides rapportens underlag finns tillgängligt i separat offentliggjorda forskningsrapporter. När svenska unescorådet beslutade om en svensk översättning av rapporten upplevdes det då som naturligt att begränsa omfattningen till de "unika" delarna: Sean Mc Brides förord om kommissionsarbetets förutsättningar och genomförande samt det avslutande avsnittet med sammanfattningar och rekommendationer.

Stockholm i juli 1981

Jarl Torbacke

Ordf i svenska unescorådets arbetsgrupp
för kommunikationsfrågor

Förord av Sean MacBride

Den internationella kommissionen för studiet av kommunikationsproblem började sitt arbete i december 1977. Mina känslor då, i början av vår långa resa i kommunikationsvärlden, var en blandning av spänning och oro: spänning att vara ordförande i en grupp med 16 medlemmar från alla världens hörn för att utforska ett ämne så grundläggande för fred och mänsklig utveckling; oro för den vidsträckta omfattningen och den avgörande betydelsen i de problem som skulle studeras.

Bakgrunden till upprättandet av kommissionen tillät inte någon optimism vad gällde svårigheterna i uppgiften eller att uppnå gemensamma slutsatser.

På 70-talet hade internationella debatter i kommunikationsfrågan åstadkommit konfrontationer på många håll. Den tredje världens protester mot det dominerande nyhetsflödet från i-länderna tolkades ofta som attacker mot det fria informationsflödet. Försvarare av journalistisk frihet stämplades som inkräktare på den nationella suveräniteten. Olika uppfattningar om nyhetsvärdering och journalisters roll, rättigheter och ansvar blev omtvistade vida omkring liksom massmedias förmåga att lösa större världsproblem.

Med denna redan från början splittrade atmosfär i kommissionen blev det angeläget för mig att få en balanserad och objektiv analys av dagens kommunikationssituation och möta utmaningen att uppnå bredast möjliga samstämmighet i våra uppfattningar om de föreliggande uppgifterna.

En annan primär angelägenhet var vidden av vårt uppdrag "att studera det moderna samhällets totala kommunikationsproblem". Bland all dokumentation och litteratur på området, som kommissionen ingående studerat under sitt arbete, fanns det inget som gjorde anspråk på en sådan allomfattande överblick. Vår överblick innebär inte att vi utfört ett slutligt arbete, men vi har försökt komma förbi de konventionella frågorna och närma oss förutsättningarna för vårt uppdrag. Därför är vår rapport inte bara en rapport om att samla och sprida nyheter eller en rapport om massmedierna, även om de större problemen inom dessa områden utgjorde utgångspunkt för våra diskussioner. Vi blev omedelbart

invecklade i ett vidare historiskt, politiskt och sociologiskt perspektiv. Likaså måste koncentrationen på information breddas till att omfatta alla aspekter på kommunikation sett ur socio-ekonomiskt kulturellt och politiskt sammanhang. Dessutom - eftersom kommunikation är så centralt för all social, ekonomisk eller politisk verksamhet på regional, nationell och internationell nivå, skulle jag vilja göra en parafraas på H.G. Wells och säga att mänsklig historia mer och mer börjar bli en kapplöpning mellan kommunikation och katastrof. Full användning av kommunikation med alla dess skiftande inlag är betydelsefullt för att tillförsäkra mänskligheten mer än historia och våra barn en framtid.

Kommissionens 16 medlemmar - i stort representerande världens ideologiska, politiska, ekonomiska och geografiska spektrum - nådde vad jag anser vara ett förvånansvärt stort mått av samförstånd i viktiga frågor som hittills tyckts oförenliga. Det var inte bara en fråga om att uppnå slutsatser, utan snarare kanske mer betydelsefullt att identifiera och analysera problem och lösningar som kunde bli möjliga. I de oundvikligen återkommande debatterna om utformningen av den nya informations- och kommunikationsordningen i världen hoppas vi att dessa kan vara till hjälp.

För mig - och jag vågar tro att detta gäller alla mina kollegor i kommissionen - har den bästa erfarenheten varit den ömsesidiga respekt och den vänskap som vi utvecklade för varandra under loppet av vårt arbete. Jag hoppas den konstruktiva kraft som dominerade vårt arbete kommer att stå fast när vår rapport granskas av regeringar och andra.

När vi fick det första utkastet till rapporten för godkännande kände jag en stark önskan att skriva om den på nytt från början till slut. Jag är säker på att mina kollegor kände på samma sätt. Stilen varierade, somligt var mycket omständligt. Frånsett det faktum att vi inte hade tillräcklig tid för en uppgift av detta slag, kände vi att rapporten trots sin stilistiska bristfällighet förde fram våra åsikter. Läsaren bör ha i minnet de många språkliga, kulturella och filoso-

fiska stenar som byggs in i denna ofantliga kommunikationsmosaik.

Trots att konsensus uppnåddes i hög grad på många större punkter är det ändå tydligt att många frågor fortfarande står öppna; dessutom kräver många frågor ytterligare analys. Stora svårigheter ligger framför oss särskilt vad gäller att organisera och genomföra konkreta metoder för att skapa den nya ordningen. Det finns många varierande åsikter om betydelsen av den nya ordningen och vad den bör omfatta, liksom många åsikter om vägar och metoder till att uppnå dem. Men trots dessa meningsskiljaktigheter var det inte någon i kommissionen som inte var övertygad om att strukturella förändringar på kommunikationsområdet är nödvändiga och att den nuvarande ordningen är oacceptabel för alla.

Det finns tydligen ingen magisk lösning som med ett enda grepp skulle kunna utplåna den existerande, komplicerade och sammanhängande väven av kommunikationsproblem. Det kommer att bli många stadier och strategier i det successiva upprättandet av de nya strukturer, metoder och attityder som är nödvändiga. Därför kan den nya informations- och kommunikationsordningen i världen snarare definieras som en process snarare än som givna villkor och praxis. Detaljerna i processen kommer ständigt att förändras även om dess mål kommer att vara konstant - mer rättvisa, mer ömsesidighet i informationsutbytet, mindre beroende i kommunikationsflödet, mindre informationsspridning nedåt, mer självförtroende och kulturell identitet, fler förmåner för hela människosläktet.

Kommissionens analys och dess konsensus för att skapa en ny informations- och kommunikationsordning var ett resultat av en lång process. Vi har ambassadör Mustafa Masmoudi och Dr. Bogdan Osolnik mycket att tacka både för deras enträgna försvar för den nya ordningen och för deras konstruktiva belysning av dess huvudsakliga innehåll. Utöver innehållsrika diskussioner mellan kommissionens medlemmar under 8 sessioner från december 1977 till november 1979 har vår utgångspunkt ständigt varit att nå utåt, till det praktiskt möjliga, att granska breda ämnen direkt med specialister representerande nationellt, regionalt

och internationellt deltagande.

Vi började med att organisera en stor internationell insamling av frågor om exempelvis innehållet i informationen, äktheten och balansen i fakta och bilder, infrastruktur i nyhetsförsörjningen, journalisters rättigheter och ansvar och organisationer engagerade i nyhetsinsamling och nyhetsdistribution såväl som tekniska och ekonomiska aspekter på deras arbete.

För detta ändamål hölls ett internationellt seminarium om infrastrukturen i nyhetsinsamling och nyhetsspridning i Stockholm i april 1978 med frikostig hjälp av den svenska regeringen och med deltagande av ett 100-tal representanter från nyhetsbyråer, radioföretag, större tidningar, forskningsinstitut och internationella icke-statliga organisationer med regionalt eller världsomfattande synsätt.

Förutom möten vid Unesco-högkvarteret i Paris höll kommissionen fyra sessioner i olika länder som t.ex. Sverige, Jugoslavien, Indien och Mexico. Detta gav närmare insikt i olikartade kulturella och sociala frågor. Det gav också tillfälle till kontakt med yrkesmän och forskare med olika syn på grundläggande kommunikationsaspekter i olika samhällen.

Rundbordsmöten ordnades för ämnen som var särskilt viktiga för kommissionen. Med jugoslaviska media- och regeringsrepresentanter diskuterade vi spelet mellan samhället och kommunikationsmediet; en annan debatt fördes om samarbetet mellan u-länderna. Våra indiska värddar ordnade en vittomfattande diskussion om sambandet mellan kommunikation och utveckling; vi diskuterade med dem också betydelsen av framtida teknologiska framsteg. Tillsammans med en stor grupp latinamerikanska författare, professorer och mediapersonal inriktade vi oss på sambandet mellan kultur och kommunikation.

Genom dessa direktkonsultationer om centrala teman fick vi ovärderlig insikt i de fundamentala kommunikationsfrågornas sammanhängande natur och fick särskilt bekräftat det faktum att dessa frågor är strukturellt sammanlänkade med socio-ekonomiska och kulturella mönster. Slutligen -

och oundvikligen - kommunikationsproblemen antar en högeli gen politisk karaktär, vilket utgör den grundläggande orsaken till att de idag står i centrum på nationella och internationella skådeplatser.

Ytterligare bakgrundsmaterial för våra överläggningar tillhandahölls av ett 100-tal dokument som innehöll beskrivningar eller åsikter som förberetts av specialister runt om i världen.

Våra professionella kontakter berikades ytterligare genom de tillfällen som erbjöds mig och andra medlemmar av kommissionen och sekretariatet att bevista dussintalet konferenser, möten, seminarier, diskussionsgrupper, anordnade av internationella organisationer, yrkesorganisationer, de icke-allierade länderna, regionala och nationella institutioner på informations- och kommunikationsområdet.

Under loppet av kommissionens arbete medverkade dessutom aktivt dussintals internationella, regionala och nationella institutioner - forsknings- och dokumentationscentra, journalistiskolor, universitet, yrkesorganisationer och liknande organ - genom att generöst förse oss med forskningsresultat och utförliga kommentarer.

Slutligen hade vi förmånen att få hundretals individuella, institutionella och statliga kommentarer på vår interimistiska rapport som överlämnades 1978 till Unescos 20:e generalkonferens.

Då alltså vår rapport representerar kommissionens kollektiva syn på kommunikationsområdet har den baserats på en verkligt världsomfattande opinionsundersökning såväl individuell som institutionell, och ett helt berg av dokumentation från en oräknelig mängd källor.

Denna rikedom på information täckte vidast möjliga spektrum av nyanser. Varje medlem av kommissionen tog informationen i betraktande utifrån sina egna synpunkter, därefter överlade vi kollektivt.

Resultatet utgör vår rapport. Allmänt föreligger konsensus om hur kommissionen ser på den nuvarande kommunikationsordningen och förutsätter den nya. Där det har funnits skillnader har dessa återspeglats genom kommentarer eller meningsskiljaktigheter. Men med sin breda

grund och sin formulering genom en så representativ internationell grupp, som ju kommissionen utgjorde, kommer vår rapport med sina framställningar och förslag förhoppningsvis att nå ut till en vidsträckt läsekrets som delar våra synpunkter. Med denna övertygelse har den oro jag kände i början skingrats. Jag är övertygad om att med litet god vilja i framtida dialoger en ny ordning kan skapas till nytta för hela mänskligheten.

Slutsatser och rekommendationer

Den undersökning som redovisas i denna rapport visar vilken dramatisk expansion som har skett i fråga om resurser och möjligheter på kommunikationens område. Det är en expansion som erbjuder strålande framtidsutsikter men även ger anledning till farnhågor och osäkerhet. Allt kommer att bero på hur de nya resurserna kommer att användas - d.v.s. på avgörande beslut och på frågan om vilka som kommer att fatta dessa beslut. Kommunikation kan vara ett verktyg för maktutövning, ett revolutionärt vapen, en kommersiell produkt eller ett hjälpmedel i undervisnings- och utbildningsarbete; den kan tjäna antingen frihetens eller förtryckets syften, bidra till individens personlighetsutveckling eller drilla mänskliga varsel till likformighet. Varje samhälle måste välja det bästa sättet att nalkas den uppgift som vi alla står inför och att finna utvägar att besegra de materiella, sociala och politiska hinder som hämmar framåtskridandet.

Vi har redan övervägt många förslag, som skall vidareutvecklas. Utan att repetera dem kan det kanske vara nyttigt att börja våra rekommendationer med att göra en sammanfattning av tidigare presenterade väsentliga slutsatser:

1. Vår granskning av kommunikationerna över hela världen röjer en mångfald lösningar som antagits i olika länder - i enlighet med skilda traditioner, sociala, ekonomiska och kulturella levnadsmönster, behov och möjligheter. Denna skiljaktlighet är värdefull och bör respekteras; det finns inget utrymme för någon universell tillämpning av på förhand utarbetade modeller. Det borde likväl vara möjligt att i grova drag fastställa gemensamma mål och gemensamma värderingar på kommunikationsområdet, baserade på gemensamma intressen i en värld där vi är ömsesidigt beroende av varandra. Hela den mänskliga rasen hotas av kapprustningen och den fortvarande globala bristen på social jämlikhet. Båda dessa faktorer skapar spänningar som äventyrar mänsklighetens framtid och t.o.m. dess fortbestånd. Dessa mål kan uppnås endast genom förståelse och tolerans, vilket

till stor del skapas genom fria, öppna och väl avvägda kommunikationer.

2. Undersökningen har även visat att den största vikt måste fästas vid elimineringen av bristande balans och olikheter i fråga om kommunikationsmedlen och deras uppbyggnad, och då i synnerhet vad som gäller informationsflödena. Utvecklingsländerna måste minska sitt beroende och kräva en ny, mer rättvis och opartisk tingens ordning inom kommunikationsområdet. Denna fråga har till fullo debatterats i olika sammanhang; det är nu dags att lämna principerna och övergå till verkliga reformer och konkret handling.

3. Våra slutsatser är grundade på den fasta övertygelsen att kommunikation är en fundamental individuell rättighet såväl som en kollektiv rättighet som alla samhällen och nationer kräver. Rätten till information - och närmare bestämt rätten att söka, mottaga och meddela information - är en fundamental mänsklig rättighet; i själva verket en nödvändig förutsättning för många andra rättigheter. Det ligger i själva kommunikationens natur att dess mesta möjliga utnyttjande och potential beror på omvärldens politiska, sociala och ekonomiska villkor, av vilka de mest väsentliga är demokratin inom länderna och likvärdiga demokratiska förbindelser dem emellan. Det är i detta sammanhang som demokratiseringen av kommunikationerna, på de nationella och internationella planen, såväl som den ännu viktigare rollen som kommunikationsmedlen spelar för samhällets demokratisering, får den allra största betydelsen.

4. För dessa syften är det nödvändigt att utveckla vittomfattande nationella målsättningar för kommunikation kopplade till de allmänna målsättningarna på de sociala, kulturella och ekonomiska områdena. Sådana handlingsprogram bör utvecklas genom ingående rådgivningar och samråd inom alla berörda sektorer och genom lämpliga arrangemang för ett brett deltagande från organiserade samhällsgruppers sida, när det gäller att sätta upp målen och förverkliga dem. Nationella regeringar likaväl som det internationella samhället måste inse vikten av att ge kommunikationerna högre prioritet vad beträffar planering och finansiering. Varje land måste utveckla

sitt kommunikationsmönster i enlighet med sina egna förutsättningar, behov och traditioner och sålunda därigenom stärka sin integritet, sitt oberoende och självförtroende.

5. De grundläggande synpunkterna, som utförligt utvecklas i vår Rapport, är avsedda att bilda en stomme för utvecklingen av ett nytt system för information och kommunikation. Vi ser dess förverkligande som en pågående förändringsprocess i arten av relationer mellan och inom nationerna på kommunikationsområdet. Bristande balans i nationella informations- och kommunikationssystem är lika störande och oacceptabel som sociala, ekonomiska, kulturella och teknologiska skillnader på det nationella och internationella planet. Det är i själva verket så att en korrigerande av det senare är otänkbar i någon sann eller varaktig betydelse utan att man eliminerar det förra. Avgörande beslut beträffande kommunikationernas utveckling måste tas utan dröjsmål både på de nationella och internationella planen. Dessa beslut är inte blott och bart en angelägenhet för professionella, forskare eller vetenskapare, och inte heller kan de vara något uteslutande privilegium för politiska och ekonomiska makthavare. Beslutsprocessen måste innebära ett samhällsengagemang på alla nivåer. Detta kräver en ny inställning för att övervinna ett slentrianmässigt tänkande och skapa ökad förståelse för olikheter och pluralism, med full respekt för värdigheten och jämlikheten hos folk som lever under andra förhållanden och har ett annorlunda beteendemönster.

Sålunda är vår uppmaning till reflexion och handling i huvudsak riktad till regeringar och internationella organisationer, till "policy-makers" och planerare, till media och yrkessammanslutningar, till forskare, till dem som yrkesmässigt sysslar med kommunikation, till organiserade grupper i samhället och till den stora allmänheten.

I. STÄRKANDE AV OBEROENDET OCH SJÄLVFÖRTROENDET

Kommunikationens målsättningar

Alla individer och folk har kollektivt den oförytterliga rätten till ett bättre liv, som hur det än uppfattas måste tillförsäkra

dem en viss social minimistandard såväl nationellt som globalt. Detta kräver ett stärkande av effektiviteten och prestationsförmågan och eliminerandet av betydande brister på jämlikhet; det måste ske en anpassad utveckling bort från brister, nackdelar och beroende till självtillit och skapandet av större jämlikhet i fråga om möjligheter. Eftersom kommunikationerna är sammanflätade med varje sida av vår tillvaro är det uppenbarligen av den allra största betydelse att denna "kommunikationsklyfta" som nu finns snabbt minskas och slutligen elimineras.

Vi rekommenderar:

1. Kommunikation skall inte längre uteslutande betraktas som en funktion av underordnad betydelse vars utveckling kan överlämnas åt slumpen. Erkännandet av dess möjligheter motiverar att alla stater, och i synnerhet utvecklingsländerna, utformar en vittomfattande målsättning för kommunikation kopplad till sociala, kulturella, ekonomiska och politiska mål. Sådana målsättningar måste baseras på överläggningar regeringar emellan och på tvärvetenskapliga konferenser med ett brett deltagande från allmänhetens sida. Syftet måste vara att utnyttja de unika möjligheterna som varje form av kommunikation erbjuder, från kommunikation personer emellan och traditionella kommunikationer till de modernaste, för att göra människor och samhällen medvetna om sina rättigheter, utjämna olikheterna och befordra individernas och samhällenas utveckling i en värld där vi alla är beroende av varandra.

2. Eftersom språket innesluter och är ett uttryck för människors kulturella erfarenheter måste alla språk utvecklas i en sådan riktning att de kan motsvara de mångskiftande behoven inom kommunikationssektorn. Utvecklingsländer och flerspråkiga samhällen behöver en målsättning på språkområdet som syftar till att främja alla nationella språk, även om några av dem väljs ut, när så är nödvändigt, för en mer utbredd användning inom kommunikationssektorn, högre utbildning och administration. Det finns även ett behov i vissa situationer av anpassning, förenkling och standardisering av skrivtecken och tangentbord, utarbetande av ordböcker och moderniserade system och metoder för språkinlärning samt översättning av litteratur till nationella språk som har mycket stor utbredning. Man kan också tänka sig att

det kommer att finnas apparatur och utrustning för simultantolkning och automatiserad översättning, som nu håller på att experimenteras fram, för tvärkulturell kommunikation i syfte att överbygga språkklyftorna.

3. Ett väsentligt riktmärke vid målsättningen måste vara att göra elementär undervisning tillgänglig för alla och att avskaffa analfabetismen, komplettera formella undervisningssystem med okonventionell undervisning och göra förbättringar inom lämpliga ramar för vidareutbildning och fjärrundervisning (genom radio, television och korrespondens).

4. Inom ramen för nationella målsättningar som gäller utvecklingen måste varje nation själv göra sina egna prioriteringar och därvid hålla i minnet att det inte kommer att bli möjligt att gå fram i alla riktningar på samma gång. Men i den utsträckning som resurserna medger måste målsättningarna på kommunikationsområdet vara att stimulera och uppmuntra alla typer av kommunikation och sätt att kommunicera.

Förstärkning av resurser och möjligheter

Målsättningar på kommunikationsområdet måste vara vägledande vid prioriteringen av information och media och vid valet av lämplig teknologi. Detta är nödvändigt för att man skall kunna planera installationen och utvecklingen av lämpliga infrastrukturer i syfte att skapa självständiga kommunikationsmöjligheter.

Vi rekommenderar:

5. Utvecklingsländerna skall vidta särskilda åtgärder för att etablera eller utveckla väsentliga delar av sina kommunikationssystem: tryckmedia, radio- och telekommunikationer jämte därmed förbundna utbildnings- och produktionsresurser.

6. Starka nationella nyhetsbyråer är av avgörande betydelse för ökad effektivitet i varje lands inhemska och internationella nyhetsrapportering. Varhelst det är genomförbart bör regionala sändarnät och system skapas för att öka nyhetsflödet och betjäna alla större språkgrupper inom området. Nationellt bör nyhetsbyrå-

erna stödja och stimulera tillväxten av såväl stads- som landsortstidningar, vilka måste utgöra grundstommen i ett lands system för nyhetsinsamlande och nyhetsförmedling.

7. Inhemsk bokproduktion bör uppmuntras och kompletteras med ett distributionsnät för böcker, tidningar och tidskrifter. Arbeten av inhemska författare på olika språk bör aktivt stödjas.

8. Utvecklingen av omfattande sändarnät för radio som kan betjäna även avlägsna områden bör prioriteras framför utvecklingen av TV, som emellertid bör uppmuntras varhelst så kan anses lämpligt. Särskild uppmärksamhet bör ägnas områden där analfabetismen är utbredd.

9. Nationella resurser för produktion av material för radio- och TV-sändningar behövs för att förebygga eller eliminera beroendet av källor utanför det egna landet i fråga om ett önskvärt programutbud. Dessa resurser bör inkludera nationella eller regionala produktionscentra för radio-, TV-, film- och dokumentära produktioner, och dessa centra måste ha ett primärt distributionsnät.

10. Tillräckliga utbildningsresurser erfordras för att man skall kunna tillgodose behovet av personal för media och produktionsorganisationer såväl som behovet av chefer, tekniker och underhållspersonal. I detta avseende bör samarbetet mellan grannländer och inom olika regioner uppmuntras.

Elementära behov

Alla nationer måste välja när det gäller att prioritera investeringarna. I valet mellan möjliga alternativ och ofta motstridande intressen måste framför allt utvecklingsländerna göra sådana prioriteringar som tillfredsställer den egna befolkningens primära behov. Kommunikationerna utgör inte bara ett system för information till allmänheten utan är även en nödvändig del av undervisningen, utbildningen och utvecklingen.

Vi rekommenderar:

11. Kommunikationsdelen i alla utvecklingsprojekt måste få till-

räckliga kapitalresurser. Så kallade "utvecklingsbefrämjande kommunikationer" är nödvändiga för att stimulera och mobilisera tagandet av initiativ och ge den information som krävs för handlande och verksamhet på alla utvecklingsområden - jordbruk, hälsovård och familjeplanering, utbildning och undervisning, religion, industri osv.

12. Väsentliga kommunikationsbehov som måste tillgodoses inkluderar grundläggande postförbindelser och -service samt telekommunikationsnät baserat på små elektroniska telefonväxlar ute på landsbygden.

13. Utvecklingen av en lokalpress i landsorten och mindre städer skulle inte bara utgöra ett stöd i form av tryckeri när det gäller utvidgandet av ekonomiska och sociala aktiviteter. Detta skulle även underlätta produktionen av undervisningslitteratur för dem som nyligen lärt sig att läsa och skriva.

14. Utnyttjandet av lokalradio, billiga och små TV- och videosystem och andra lämpliga tekniska hjälpmedel skulle underlätta produktionen av program som handlar om strävandena att utveckla samhället. Detta skulle också stimulera till deltagande och erbjuda möjligheter till mångskiftande kulturyttringar.

15. Utnyttjandet av kommunikationerna för undervisnings- och informationssyften måste prioriteras i samma utsträckning som underhållning. Undervisnings- och utbildningssystem skall samtidigt göra unga människor medvetna om hur kommunikationerna verkar och hur detta arbete bedrivs. Genom att förklara för eleverna på låg- och mellanstadiet olika former för och användningar av kommunikation (hur man läser tidningar, hur man bedömer radio- och TV-program och hur man använder audio-visuella hjälpmedel och AV-tekniken) bör de unga få möjlighet att bättre förstå verkligheten och öka sina kunskaper om aktuella händelser och problem.

16. Organiserandet av lyssnargrupper och tittargrupper i samhället skulle under vissa omständigheter kunna erbjuda ökade möjligheter till såväl underhållning som bildning och undervisning. Bildnings- och informationsaktiviteter bör stödjas med olika hjälpmedel

från mobila bibliotek och film- och bandarkiv till programmerad undervisning genom "skolor i etermedia".

17. Sådana aktiviteter bör närhelst det är möjligt bilda en enhet för att man på så sätt skall kunna skapa dynamiska och spännande lokala centra för kommunikationsresurser för utbildning och undervisning, för spridande av information och för kulturellt utbyte. Dessa centra bör i sin tur stödjas av decentraliserade produktionscentra för media; bildningsaktiviteter och annan ytterligare service bör vara lokalt orienterade för att kunna vinna tilltro och accepteras.

18. Det räcker inte med att påyrka att kommunikationerna måste få hög prioritet i det nationella utvecklingsarbetet; tänkbara finansieringskällor för investeringarna måste även utforskas. Bland dessa skulle kunna vara en differentierad prispolitik när det gäller utnyttjandet av kommunikationsmedia, vilket skulle medföra att de mer välbärgade i samhället samt elitgrupperna skulle få betala mer än andra; man kan även tänka sig statlig skatt på kommersiell reklam i detta sammanhang.

Speciella utmaningar

Vi har lagt tonvikten på de nationella ansträngningar som måste göras för att åstadkomma större oberoende och självtillit. Men det finns tre stora utmaningar i samband med denna målsättning som kräver gemensamma internationella ansträngningar. Enkelt uttryckt handlar det om papper, uppbyggnaden av tulltaxor samt det elektromagnetiska spektrumet.

Vi rekommenderar:

19. Stora internationella satsningar på forskning och utveckling för att en ökning av tillgången på papper skall kunna åstadkommas. Bristen på papper världen över, inklusive bristen på tidningspapper, och de ökande papperskostnaderna lägger förkrossande bördor på tidningar, tidskrifter och förlag som kämpar för sin existens; detta gäller framför allt i utvecklingsländerna. Vissa ekologiska restriktioner har också utvecklats. Unesco bör i samarbete med FAO snabbt

vidta åtgärder för att fastställa behovet av papper och stimulera produktionen av papper och tidningspapper antingen genom återvinning av papper eller med hjälp av nya "råvarukällor" som komplettering till den pappersmassa som för närvarande i stor utsträckning produceras av vissa nordliga länder. Kenaf (tropisk asiatisk hempväxt som odlas för sina fibrers skull - Ö.A.), sockerrörsavfall, tropiska skogar och vissa arter av gräs skulle eventuellt kunna bli alternativa "råvarukällor". Försök som har gjorts i det inledande skedet förefaller lovande och bör stödjas och intensifieras.

20. Avgifter och kostnader för nyhetssändningar, teletaxor och flygpostavgifter för spridning av nyheter, befordran av tidningar, tidskrifter och audio-visuellt materiel utgör ett av de största hindren för ett fritt och balanserat informationsflöde. Denna situation måste korrigeras, i synnerhet vad utvecklingsländerna beträffar, genom en mångfald nationella och internationella åtgärder. Regeringarna bör speciellt undersöka den policy och målsättning som deras post- och telegrafmyndigheter har och hur verksamheten bedrivs i praktiken. Det primära målet skall inte vara att post- och televerken skall ge vinster eller andra intäkter. De skall vara instrument^{för} målsättning och planerad utveckling på områden som rör information och kultur. Deras tariffer och taxor bör anpassas till de mest väsentliga nationella målsättningarna. Internationellt måste även åtgärder vidtas för att få till stånd en ändring av avgifter och taxor för kommunikation, vilka allvarligt motverkar och utgör ett hinder för mindre och periferiska användare av olika kommunikationsmedia. De internationella rådplågningar som för närvarande pågår beträffande denna fråga kan komma att ge resultat vid den konferens som den internationella rådgivande kommittén (The International Telegraph and Telephone Consultative Committee) arrangerar. Inte mindre än 154 nationer är medlemmar av kommittén. Kommittén skall vid nämnda konferens, som äger rum i oktober 1980, diskutera de särskilda förslag som gjorts av den Unesco-stödda arbetsgruppen för "Låga Telekommunikationstaxor" ("Low Telecommunication Rates", november 1979). Unesco skulle, i samarbete med IPU, också kunna stödja en allmän analys av internationella telekommunikationer med hjälp av

satellitöändningar via Intelsat, Intersputnik. I detta sammanhang skulle då representanter för nationer som använder sig av dylika kommunikationshjälpmedel framlägga förslag för en internationell och regional samordning av utvecklingen av geostatiska satelliter. Denna analys bör även inkludera en undersökning av förutsättningarna och de praktiska möjligheterna för att kunna ge rabatter för nyhetssändningar och tillämpa speciellt förmånliga taxor för vissa typer av sändningar till och från utvecklingsländerna. Slutligen bör utvecklingsländerna undersöka möjligheterna till förhandlingar om speciella, förmånliga taxor på ömsesidig och regional basis.

21. Det elektromagnetiska spektrumet och den geostatiska omloppsbanan, vilka båda utgör naturtillgångar, bör fördelas mer rättvist såsom varande mänsklighetens gemensamma egendom. Av denna anledning hälsar vi med tillfredsställelse de beslut som tagits av WARC (World Administrative Radio Conference) i Genève under tiden september-november 1979 i syfte att arrangera, under de närmast kommande åren, särskilda konferenser som skall syssla med sådana speciella ämnen som har att göra med användningen av dessa resurser.

II. SOCIALA FÖLJDER OCH NYA UPPGIFTER

Anpassning av kommunikationerna till utvecklingen

Utvecklingsstrategin bör omfatta målsättningar på kommunikationsområdet, och sådana målsättningar måste betraktas såsom något mycket väsentligt när det gäller fastställandet av behoven och genomförandet av de mål som står först på programmet. I detta hänseende måste kommunikationerna betraktas såsom en högst väsentlig utvecklingsresurs - ett medel för att kunna garantera ett helhjärtat politiskt engagemang i beslutsfattandet, en grundval för information och kunskap när det gäller att fastställa valmöjligheter i målsättningen och ett verktyg för att skapa medvetenhet om de saker som står först på det nationella utvecklingsprogrammet.

Vi rekommenderar:

22. Främjande av fördjupade samtal som skall utgöra en väsentlig

beståndsdel i målsättningen både när det gäller kommunikationer och utveckling. Genomförandet av nationella målsättningar och policy måste ske enligt tre kompletterande kommunikationsmönster: för det första: genom beslutsfattare på olika samhällsområden för att ge information om vad som av dem betraktas som nödvändiga förändringar i fråga om utvecklingsåtgärder, alternativa metoder samt upplysa om de varierande följderna av olika alternativ; för det andra: inom och mellan olika samhällsområden i ett system för horisontell information för att uttrycka synpunkter och utbyta åsikter beträffande olika krav, strävanden, objektiva behov och subjektiva motivationer; för det tredje: kommunikation mellan beslutsfattare och mellan olika samhällsgrupper medelst permanenta medverkande system för ett informationsflöde i båda riktningar för att man skall i detalj kunna ställa upp och utforma mål för utvecklingen, göra prioriteringar samt besluta om utnyttjandet av resurserna. Vart och ett av dessa kommunikationsmönster fordrar utarbetandet av speciella informationsprogram för olika kommunikationsmedia.

23. Vid främjandet av målsättningarna på kommunikationsområdet måste man bemöda sig om att begagna ett enkelt språk och begripliga symboler, tecken och liknande så att människor skall kunna förstå frågor, problem och målsättningar som gäller utvecklingen. På liknande sätt skall information om utvecklingen som lämnas media anpassas till det aktuella nyhetsvärdet och praxis. Media skall i sin tur uppmuntras att bli mer receptiva i förhållande till behov och problem som rör utvecklingen.

Konfrontationen med den tekniska utmaningen

Den explosionsartade tekniska utvecklingen på kommunikationsområdet har inneburit såväl storartade möjligheter som allvarliga och stora faror. Utgången beror på avgörande beslut och på var och av vilka dessa beslut fattas. Det är följaktligen av yttersta vikt att organisera beslutsförfarandet så att det vilar på en grund av full medvetenhet om de sociala verkningarna av olika alternativ.

Vi rekommenderar:

24. På det nationella planet måste man hitta på verktyg att användas vid målsättningen för att kunna utvärdera de positiva och negativa sociala konsekvenserna av införandet av nya och kraftigt verkande metoder på kommunikationsområdet. Undersökningar som gäller följder av den teknologiska utvecklingen kan bli ett värdefullt verktyg när det gäller att bedöma inverkan på olika sätt att leva ("livsstilar"), påverkan på underprivilegierade samhällsområden, kulturellt inflytande, effekter på arbetsmarknaden och liknande saker. Detta är speciellt viktigt när man skall välja alternativ i fråga om utvecklingen av infrastrukturer på kommunikationsområdet.

25. Nationella mekanismer måste skapas för att främja och stimulera deltagande i och diskussioner om sociala målsättningar som gäller nya metoder eller en utvidgning av kommunikationerna. Beslut som gäller målsättning och inriktning i fråga om forskning och utveckling måste allmänheten få mer insyn i.

26. I utvecklingsländerna bör främjandet av autonoma forsknings- och utvecklingsprojekt kopplas till speciella program och projekt på de nationella, regionala och inter-regionala planen, vilka ofta syftar till tillfredsställandet av primära behov. Mer kapital erfordras för stöd och uppmuntran av teknologisk forskning. Detta skulle även kunna hjälpa dessa länder att undvika problem som gäller föråldrad och omodern utrustning och svårigheter som uppstår därför att viss typ av utrustning, nödvändiga reservdelar och komponenter inte går att anskaffa från länder som har en högt utvecklad industri.

27. Koncentrationen av kommunikationsteknologin till ett fåtal högt utvecklade länder och transnationella företag har lett till att det i själva verket har uppstått monopolsituationer på detta område. För att komma till rätta med sådana tendenser krävs nationella och internationella åtgärder bland vilka kan nämnas en ändring av existerande patentlagar och konventioner, en för ändamålet lämpad lagstiftning samt internationella överenskommelser.

Stärkandet av den kulturella identiteten

Det är nödvändigt att öka förutsättningarna för bevarandet av varje samhälles kulturella identitet så att det skall kunna ha vänskapliga och meningsfyllda förbindelser med andra kulturer på en ömsesidig basis. Det är lika nödvändigt att förbättra situationen i många utvecklade länder och utvecklingsländer som lider av kulturell dominans.

Vi rekommenderar:

28. Att ställa upp mål för den kulturella utvecklingen inom respektive länder, vilket bör befordra kulturell identitet och skaparkraft. I detta arbete skall media delta. En sådan målsättning skall även omfatta riktlinjer för att skydda den nationella kulturella utvecklingen samtidigt som den skall befrämja kunskaperna om andra kulturer. Det är i relation till andra som varje kultur stärker sin egen identitet. (1)

29. Målsättningen i fråga om kommunikation och kultur bör garantera möjligheterna för kreativa konstnärer och olika grupper på gräsrotsnivå att göra sina röster hörda i massmedia. Man bör studera de nya sätt på vilket människor i olika kultursamhällen använder film, television och radio. Sådana experiment utgör en grund för en fortlöpande kulturell dialog som ytterligare skulle kunna utvecklas genom överenskommelser länder emellan och genom internationellt stöd.

30. I enlighet med nationella regler och praxis skall man dra upp riktlinjer med avseende på innehållet (budskapet - Ö.A.) i

1) Kommentar av Mr. Sean MacBride: "Jag skulle vilja tillägga att på grund av den kulturella betydelsen av andliga och religiösa värden - och även för återställandet av moraliska värderingar - bör i fråga om riktlinjerna för målsättningen hänsyn tagas till religiösa trossatser och traditioner."

reklam och annonsering och de attityder det skapar. Dessa riktlinjer bör stå i samklang med den nationella målsättningen och åtgärderna för bevarandet av kulturell identitet. Särskild uppmärksamhet bör ägnas inflytandet och påverkan på barn och ungdomar. I detta sammanhang skulle man kunna etablera "klagoinstanser" eller granskningsnämnder för att ge allmänheten möjlighet att reagera mot vad som kan anses vara olämplig reklam och annonsering.

Begränsning av kommersialiseringen av kommunikationsmedia

De sociala verkningarna av kommersialiseringen av massmedia är ett allvarligt bekymmer när det gäller att formulera målsättningen och beslutsfattandet. Detta gäller såväl privata som allmänna organisationer och institutioner.

Vi rekommenderar:

31. Vid utvidgningen av kommunikationssystem bör företräde ges åt icke-kommersiella former för masskommunikation. Främjandet av sådant slag av kommunikation bör anpassas till traditioner, kultur, utvecklingsmål och socialpolitiska system i varje land. Liksom på utbildnings- och undervisningsområdet skulle allmänna medel kunna ställas till förfogande för detta ändamål.

32. På samma gång som man inser medias behov av intäkter måste man söka utvägar för att kunna minska det negativa inflytande som marknaden och kommersiella hänsynstaganden utövar på organiserandet av och innehållet i det nationella och internationella kommunikationsflödet. 1)

33. Hänsyn måste tagas till att förändringar håller på att ske i fråga om metoderna för att finansiera kommersiella massmedia. I detta sammanhang skulle man kunna undersöka på vilket sätt betydelsen

1) Kommentar av Mr. E. Abel: "Vid intet tillfälle har kommittén erfärut att några bevis åberopas som skulle stödja antagandet att marknaden och kommersiella hänsynstaganden nödvändigtvis utövar ett negativt inflytande på kommunikationsflödena. Kommittén har tvärtom, på annat ställe i denna rapport, lovordat undersökande journalistik av det slag som endast kan bedrivas av oberoende media vars fortlevnad beror på deras accepterande på marknaden snarare än på favörer från politiska ledare. Kommittén är även medveten om att marknadsmekanismer spelar en alltmer betydelsefull roll idag till och med i s.k. planekonomiska sammanhang".

av reklamens volym och omfattning, riktlinjerna för prissättning-
en, frivilliga bidrag, subventioner, skatter, finansiella incita-
ment och stödåtgärder skulle kunna modifieras för att förbättra
deras service till samhället.

Tillgång till teknisk information

Flödet av teknisk information inom länder och över nationella grän-
ser utgör en väsentlig utvecklingsresurs. Tillgång till sådan in-
formation, som länder behöver för beslutsfattande i tekniska frågor
på alla nivåer, är något lika väsentligt som tillgång till nyhets-
källor. Detta slag av information är i allmänhet inte lätt att få
och är för det mesta koncentrerad till s.k. teknostrukturer. De
högt utvecklade länderna ger inte tillräcklig information av det-
ta slag till utvecklingsländerna.

Vi rekommenderar:

34. Utvecklingsländerna bör ägna speciell uppmärksamhet åt:
 - a) det inbördes förhållandet mellan utbildning och undervis-
ning och riktlinjerna för vetenskap och kommunikation,
därför att deras praktiska tillämpning ofta överlappar
varandra;
 - b) upprättandet i varje land av ett eller flera centra för
insamlandet och utnyttjandet av teknisk information och
data, både inom landet tillgänglig information och in-
formation och data från främmande länder;
 - c) att anskaffa den primära utrustningen som krävs för da-
tabehandling;
 - d) utvecklingen av färdigheter, resurser och hjälpmedel för
datebehandling och analysering av data som erhållits ge-
nom s.k. "remote sensing".
35. De högt utvecklade länderna bör uppmuntra och stödja ut-
bytet av teknisk information enligt den principen att alla natio-
ner skall ha lika rättigheter till information utan några som helst
inskränkningar. Det blir allt mera nödvändigt och angeläget, för

att kunna reducera bristen på jämlikhet på detta område, att uppmuntra och främja åtgärder som gäller samarbete med avseende på insamlandet, behandlingen och spridandet av teknisk information medelst olika system och sändarnät utan hänsyn till geografiska eller institutionella gränser. UNISIST, som dragit upp primära riktlinjer för frivilligt samarbete i fråga om informationssystem och olika typer av service och verksamheter, bör utvidga sina aktiviteter.

36. Utvecklingsländerna bör utforma och anta nationella regler angående informationsvetenskap och ge hög prioritet åt dessa saker. Sådana regler och bestämmelser bör i första hand gälla uppriktandet av centra för beslutsfattande (såväl inom olika departement som tvärvetenskapligt) vilka bl.a. skulle

- a) bedöma teknologiska alternativ;
- b) centralisera inköpen;
- c) stödja lokal produktion av programvara;
- d) främja regionalt och sub-regionalt samarbete (inom olika områden inkl. undervisningsväsendet, hälsovården och servicen till konsumenterna).

37. På det internationella planet måste hänsyn tas till åtgärder som gäller

- a) systematisk identifikation av existerande infrastrukturer för databehandling inom olika specialområden;
- b) enighet i fråga om åtgärder för ett effektivt deltagande av flera nationer vid planeringen och administrationen av existerande infrastrukturer för databehandling eller infrastrukturer som skall utvecklas;
- c) analysering av kommersiella och tekniska åtgärder som antas kunna förbättra utvecklingsländernas utnyttjande av informationsvetenskapen;
- d) enighet i fråga om internationella prioriteringar av forskning och utveckling på informationsvetenskapens område, vilket är av intresse för alla länder.

38. "Transnationella" företag bör regelbundet och på anmodan, i enlighet med lokal lagstiftning och bestämmelser, förse myndigheterna i de länder där de bedriver sin verksamhet med all den information som erfordras för lagstiftnings- och administrationsändamål avseende bolagens verksamhet och som är nödvändig för att man skall kunna bedöma sådana företags prestationer. De bör även förse allmänheten, fackföreningar och andra intresserade parter i länder där de har sin verksamhet, med det slag av information som behövs för att man skall kunna förstå det transnationella företags globala struktur, verksamhet, policy och målsättning samt dess betydelse för ifrågavarande land.

III. YRKESMÄSSIGA NORMER OCH INTEGRITET

Journalisternas ansvar

För journalisten är frihet och ansvar något odelbart. Frihet utan ansvar leder till förvanskning och andra missförhållanden. Men utan frihet kan man inte utöva något ansvar. Begreppet frihet i förening med ansvar inkluderar med nödvändighet respekt för yrkets etiska regler och principer, vilka kräver en objektiv syn på händelser, situationer och skeenden med vederbörlig hänsyn tagen till deras olika aspekter. Detta är inte alltid fallet idag.

Vi rekommenderar:

39: Betydelsen av journalistens mission i våra dagars värld kräver åtgärder för höjande av hans anseende i samhället. I många länder är det vanligt även idag att journalister inte betraktas som representanter för en legitim yrkeskår, och de behandlas därefter. För att få bukt med detta förhållande måste etiska regler, normer och kvaliteten på journalistikens område förbättras, så att journalisternas verksamhet överallt skall kunna erkännas som ett riktigt yrke.

40. För att de skall bli behandlade som yrkesmän och "proffs" behöver journalisterna en mycket bred allmänbildning som en förberedelse för sitt värv samt särskild yrkesutbildning. Utbildningsprogram måste utvecklas inte bara för nykomlingar som just har börjat i yrket, utan även för rutinerade personer som tid efter annan skulle kunna ha nytta av att delta i särskilda seminarier och konfe-

renser med syfte att friska upp och utvidga deras kunskaper. Det är väsentligt att utbildningen bedrivs på såväl nationella som regionala nivåer.

41. Sådana värden som sanningsenlighet, noggrannhet och respekt för de mänskliga rättigheterna förekommer eller praktiseras inte överallt för närvarande. Man kan inte lagstifta om ansvar och en högre yrkesmässig standard, och inte heller beror dessa faktorer uteslutande på den goodwill som de journalister åtnjuter som är anställda av institutioner vilka kan underlätta deras prestationer eller utgöra en belastning i deras yrkesutövning. Journalisternas självaktning, deras integritet och deras drive (krav på sig själva) att prestera ett arbete av hög kvalitet är av den allra största betydelse. Det är denna entusiasm och hängivenhet i yrket samt känslan för ansvaret som bör främjas och uppmuntras av nyhetsmedia och av journalisternas organisationer och sammanslutningar. Inom denna ram måste man kanske dra en skiljelinje mellan å ena sidan mediainstitutioner, ägare och chefer och å andra sidan journalister.

42. Liksom fallet är inom andra yrken tjänar journalisterna och mediaorganisationer (mediaföretag) allmänheten direkt, och allmänheten i sin tur har rätt att ställa dem till ansvar för deras handlingar. Bland de "mekanismer" som man hittills har hittat på i olika länder för att garantera och upprätthålla ansvaret ser Kommittén ett betydande värde i rådgivande organ för pressen och andra media, i installerandet av en pressombudsman och i kritik från kamratgrupper av det slag som förekommer i åtskilliga länder när det gäller granskning av journalistiken. Dessutom kan samhället som betjänas av speciella media driva igenom viktiga reformer genom åtgärder som medborgarna själva vidtar. Formerna för samhällets engagemang i beslutsfattandet kommer naturligt nog att variera från land till land. Statliga radio- och TV-stationer kan t.ex. styras av medborgarnämnder. Frivilliga initiativ och åtgärder av detta slag kan göra mycket för att påverka medias verksamhet och prestationer. Icke desto mindre förefaller det nödvändigt att utveckla ännu flera effektiva metoder medelst vilka allmänheten kan utöva sin rätt att bedöma och utvärdera massmedias verksamhet och

prestationer.

43. Etiska principer och regler inom olika yrkesgrenar existerar i alla delar av världen och har frivilligt antagits i många länder av resp. yrkesgrupper. Antagandet av etiska principer och regler på det nationella planet - och i en del fall på det regionala planet - är önskvärt under förutsättning att sådana principer och regler har utarbetats och accepterats av facket - utan någon inblandning från myndigheternas sida.

Bättre internationell nyhetsrapportering

Den fullständiga och objektiva presentationen av nyheter om ett land till andra länder är ett ständigt problem. Det finns många anledningar till detta: bland de viktigaste är korrespondenternas arbetsförhållanden, deras yrkesskicklighet och attityder, olika uppfattningar i fråga om nyhets- och informationsvärdena samt regeringars synpunkter. Det krävs långsiktiga utvecklingsåtgärder för att förbättra nyhetsutbytet världen över.

Vi rekommenderar:

44. Alla länder bör vidta åtgärder för att garantera att utländska korrespondenter släpps in i landet och sådana åtgärder bör även syfta till att underlätta deras insamlande och förmedlande av nyheter. De särskilda förpliktelser i detta avseende som undertecknarna av slutkommunikén vid Helsingfors-konferensen har påtagit sig måste uppfyllas och tillämpas i en liberal anda. Journalisternas fria tillgång till nyhetskällor är ett oeftergivligt krav för en objektiv, sanningsenlig och balanserad rapportering. Detta innebär ovillkorligen tillgång till inofficiella såväl som officiella informationskällor, d.v.s. tillgång till det fullständiga "åsiktsspektrumet" i vilket land det vara må. 1)

1) Kommentar av Mr. S. Losev: "Detta stycke överensstämmer icke med slutkommunikén från Helsingfors-mötet (The Helsinki Final Act), se stycket 2, information, punkt (c) och motverkar utvecklingsländernas intressen. Det är därför fullkomligt oacceptabelt, och jag protesterar mot att det inkluderas i rapporten. Jag föreslår att det skall ersättas med följande text: "Alla länder bör vidta lämpliga åtgärder för att förbättra förutsättningarna för utländska korrespondenter att utöva sitt yrke i värdländerna i enlighet med bestämmel-

serna i Helsingfors-avtalet (The Helsinki Finol Act) och med vederbörlig hänsyn till nationell överhöghet och värdlandets nationella identitet".

45. De traditionella normerna för utväljande av nyheter och för nyhetsrapportering - såväl som många accepterade nyhetsvärden - måste på nytt tas upp till bedömning, om läsare och lyssnare världen över skall kunna få en mer objektiv och fullständig redogörelse i fråga om händelser, rörelser och tendenser i både utvecklingsländer och i högt utvecklade länder. Det ofrånkomliga behovet att tolka ovanliga situationer i termer som kan förstås av ett avlägset auditorium får inte göra reportrar och redaktörer blinda för de faror som ligger i ett inskränkt etnologiskt känslotänkande. Det första steget för att komma till rätta med fördomar av detta slag är att erkänna och inse att de färgar - i de flesta fall helt utan avsikt - praktiskt taget alla människors, inkl. journalisters, sätt att tänka. Utväljandet av vissa nyheter för publicering medan man ratar andra skapar hos auditoriet en världsbild som skulle kunna bli ofullständig eller förvrängd. En högre yrkesmässig standard krävs för att journalisterna skall kunna belysa olika kulturer och trossatser i dagens värld utan att de skall tillåta sig att bedöma den slutliga styrkan av och värdet i någon nations erfarenheter och traditioner.

46. I detta syfte bör reportrar som tjänstgör i främmande länder beredas möjligheter att lära språk och skaffa sig kunskaper och kännedom om historien, institutionerna, politiken, ekonomin och den kulturella miljön i det land eller den region där de kommer att arbeta.

47. Pressen och radio/TV i den industrialiserade världen bör ge mer utrymme och tid för rapportering av nyheter i och bakgrundsmaterial om främmande länder i allmänhet och i fråga om rapportering av nyheter från utvecklingsländerna i synnerhet. Media i de utvecklade länderna - i synnerhet "grindväktarna" ("gate-keepers"), redaktörer och producenter av material för press- och radio/TV-media bör skaffa sig bättre kunskaper om de kulturer och förhållanden som existerar och råder i utvecklingsländerna. Även om den nuvarande obalansen i nyhetsflödena kräver att utvecklingsländerna förstärker sina resurser så måste media i industriländerna också hjälpa till att

utjämna dessa skillnader.

48. För att neutralisera verkningarna av oriktig eller illvillig rapportering av internationella nyheter bör rätten till genmäle och rättelse tas i närmare betraktande. Under det att dessa begrepp har vunnit erkännande i många länder är det så stora variationer i fråga om deras natur och omfattning att det skulle vara varken lämpligt eller realistiskt att föreslå antagandet av några internationella regler för dessa syften. Falska eller förvanskade nyhetsrapporter kan göra skada, men frivillig publicering av rättelser eller genmälen är att föredra framför internationella fastställda normer för åtgärder. Eftersom det i olika länder råder betydande skillnader i fråga om sättet på vilket rätten till genmäle och rättelse utövas, föreslås vidare att:

- a) utövandet av den internationella rätten till genmäle och rättelse skall övervägas för tillämpning på frivillig basis i varje land enligt dess journalistiska praxis och inom ramen för nationell lagstiftning;
- b) Förenta Nationerna skall i samråd med alla berörda parter undersöka de förutsättningar under vilka denna rätt skulle kunna förbättras och förstärkas på det internationella planet, och man skall därvid ta i betraktande det besvärliga och otympliga sätt på vilket 1952 års Konvention om Internationell Rätt till Beriktigande och Korrigerering ("The Convention on International Right of Correction") fungerar;
- c) mediainstitutioner med internationell räckvidd skall fastställa på frivillighetens grund internationella normer för utövandet av denna rätt samt se till att sådana normer blir kända av och tillgängliga för allmänheten.

49. Underrättelsetjänsten i många länder har emellanåt rekryterat journalister för att bedriva spioneri under täckmanteln av deras yrkesutövning. Dessa metoder måste fördömas. De undergräver yrkets integritet och kan under vissa omständigheter utsätta journalister för obefogade misstankar eller fysiskt hot. Kommittén tillråder journalister och deras arbetsgivare att vara på sin vakt i fråga om försök av nämnda slag. Vi uppmanar även regeringarna att avhålla sig från att använda journalister för syften som rör spioneri.

Skydd för journalister

Dagliga rapporter från hela världen vittnar om de faror som journalister är utsatta för i sin yrkesutövning: förföljelse, hot, frihetsberövande, fysiskt våld och lönnmord. Ständig vaksamhet krävs för att fästa världens uppmärksamhet på sådana kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna.

Vi rekommenderar:

50. Det yrkesmässiga oberoendet och integriteten hos alla som är involverade i insamlandet och spridningen av nyheter, information och åsikter till allmänheten måste garanteras. Kommittén föreslår emellertid inte några särskilda privilegier till skydd för journalister i deras yrkesutövning, även om journalistiken ofta är ett farligt yrke. Långtifrån att utgör någon särskild klass är journalister medborgare i sina respektive länder, och de har rätt att åtnjuta de mänskliga rättigheterna i samma utsträckning som andra medborgare. Ett undantag görs i tilläggsprotokollet till Genèvekonventionen av den 12 augusti 1949, vilket äger tillämpning endast i fråga om journalister utsända på farliga uppdrag i områden där det råder väpnad konflikt. Att föreslå ytterligare åtgärder skulle dra med sig de faror som ligger i ett licenssystem, emedan ett sådant system skulle kräva något organ eller myndighet som skulle bestämma vem som skulle ha rätt till skydd. Journalister kommer att kunna få skydd i full utsträckning först när varje människas mänskliga rättigheter garanteras. 1)

1) Kommentar av Mr. Sean MacBride: "Jag anser att detta stycke är ofullständigt och otillräckligt när det gäller att ta itu med något så allvarligt som detta. På grund av den viktiga roll som journalister och andra personer spelar i samband med anskaffandet av nyheter eller i fråga om kontrollen av nyhetsflödet till media, yrkar jag på att de skall ges särskild status och skydd. Jag kräver vidare att åtgärder skall vidtas för att göra det möjligt för en journalist att anföra besvär mot att han förvägras rimliga möjligheter (här torde avses arbetsmöjligheter och möjligheter till skydd - ö.a.) Mina synpunkter på dessa frågor och problem finns redovisade i en skrift med titeln "The Protection of Journalists" (CIC Document No. 90) som jag har överlämnat till Kommittén: jag hänvisar speciellt till styckena 1 - 17 och 35 - 53 i nämnda skrift".

51. Att Unesco bör sammankalla till en serie rundabordskonferenser vid vilka journalister, mediachefer, forskare och jurister kan periodiskt granska problem som gäller skydd åt journalister samt föreslå ytterligare åtgärder som är lämpliga för detta ändamål. 2)

IV. KOMMUNIKATIONENS DEMOKRATISERING

De mänskliga rättigheterna

Yttrandefriheten, pressens frihet, rätten till information och mötesfriheten är av vital betydelse för förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. En utvidgning av dessa rättigheter i fråga om kommunikation till en mer vittomfattande individuell och kollektiv rätt att kommunicera är en utvecklingsprincip i demokratiseringsprocessen. Bland de mänskliga rättigheter som skall särskilt starkt betonas är jämlikheten för kvinnor och jämlikheten mellan raser. Försvaret av alla mänskliga rättigheter är en av medias mest angelägna uppgifter.

Vi rekommenderar:

52. Alla som arbetar inom massmedia bör bidra till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna, individuella och kollektiva, i den anda som kommer till uttryck i Unesco-deklarationen om massmedia, i den s.k. "Final Act" vid Helsingfors-mötet samt i den Internationella Lagen om de Mänskliga Rättigheterna ("The International Bill of Human Rights"). Massmedias bidrag i detta avseende är inte endast att främja dessa principer utan även att avslöja alla kränkningar, varhelst de inträffar, samt att hjälpa och stödja dem vars rättigheter har negligerats eller kränkts. Yrkesorganisationer och den allmänna opinionen bör hjälpa och stödja journalister utsatta för påtryckningar eller som får lida olyckliga följder av sitt engagemang i försvaret av de mänskliga rättigheterna.

53. Media bör hjälpa till att främja den rättvisa sak hos de nationer som kämpar för frihet och oberoende och för sin rätt att få

2) Kommentar av Mr. Sean MacBride: "Jag yrkar på att en sådan rundabordskonferens skall sammankallas varje år under en period som sträcker sig över fem år; jag refererar till styckena 50-57 i min skrift med titeln "The Protection of Journalists" (CIC Document no. 90)"

leva i fred och jämlikhet utan främmande inblandning. Detta är särskilt viktigt för alla förtryckta folk som, medan de kämpar mot kolonialism och diskriminering i fråga om religion och raser, har berövats sina möjligheter att göra sina röster hörda inom sina egna länder.

54. I ett demokratiskt samhälle bör behovet av kommunikation tillfredsställas genom utvidgningen av speciella rättigheter som t.ex. rätten att bli informerad, rätten att informera, rätten till privatliv och rätten att offentligt kommunicera - allt detta utgör viktiga beståndsdelar i en ny konception, nämligen rätten att kommunicera. Vid utvecklingen av vad man skulle kunna kalla en ny era för sociala rättigheter föreslår vi att alla implikationer som gäller rätten att kommunicera närmare utforskas.

Undanröjande av hinder

Kommunikation med dess ofantliga möjligheter att påverka människornas sinnen och beteenden kan bli ett mycket effektivt hjälpmedel för främjandet av samhällets demokratisering och för att åstadkomma ett bredare deltagande från allmänhetens sida i beslutsprocessen. Detta beror på medias strukturer, praxis och ledning samt i vilken utsträckning dessa faktorer underlättar tillgången till media och öppnar dörrarna till ett fritt, ömsesidigt utbyte av idéer, information och erfarenheter bland likar - utan dominans eller diskriminering.

Vi rekommenderar:

55. Att alla länder tillstyrker åtgärder för att vidga de informationskällor som medborgarna behöver i sitt dagliga liv. En ingående granskning av gällande lagar och förordningar bör företas i syfte att reducera inskränkningar, sekretessbestämmelser och andra hindrande faktorer i informationsarbetet.

56. Censur eller godtycklig kontroll av informationsverksamheten måste avskaffas. 1) På områden där rimliga restriktioner kan anses nödvändiga skall dessa föreskrivas i lagen, vara föremål för rättslig granskning och stå i samklang med de grundsatser som omfattar

1) Kommentarer av Mr. S. Losev: "Hela problemet med censur eller godtycklig kontroll av informationen ligger inom varje lands nationella lagstiftningsområde och skall lösas inom ramen för den nationella lagstiftningen med vederbörlig hänsyn tagen till varje lands nationella intressen."

tas av FN-stadgan, Den Universella Deklarationen om de Mänskliga Rättigheterna ("The Universal Declaration of Human Rights") och Internationella Överenskommelser om de Mänskliga Rättigheterna ("The International Covenants relating to Human Rights") samt av andra dokument som har antagits av nationerna. 2)

57. Speciell uppmärksamhet bör ägnas hinder och restriktioner som härleder sig från koncentrationen i fråga om medias ägandeförhållanden, offentligt eller privat ägande, från kommersiellt inflytande på press och radio/TV, eller från privat eller statlig reklam och annonsering. Problemen med de finansiella villkor under vilka media bedriver sin verksamhet bör kritiskt granskas och åtgärder bör utarbetas i detalj för stärkandet av det redaktionella oberoendet.

58. Effektiva lagliga åtgärder bör syfta till att:

- a) begränsa utvecklingen mot koncentration och monopolisering;
- b) inskränka de transnationella företagens verksamhet genom att ålägga dem att rätta sig efter speciella normer och betingelser som har fastställts i nationell lagstiftning och målsättningar för utvecklingen;
- c) kasta om riktningen av de tendenser som går ut på att minska antalet beslutsfattare i en tid när medias publik blir allt större och effekten av kommunikation ökar;
- d) att minska reklamens och annonseringens inflytande på den redaktionella målsättningen och på radio/TV-programmen;

2) Kommentar av Mr. Sean MacBride: "Jag vill rikta uppmärksamheten på bestämmelserna i Artikel 10 i den Europeiska Konventionen om Skydd av de Mänskliga Rättigheterna, vilken jag anser vara helt otillräcklig. Jag understryker att Artiklarna 13 och 14 i den Inter-amerikanska Konventionen om de Mänskliga Rättigheterna (1979) är mycket mer omfattande och effektiva än motsvarande bestämmelser i den Europeiska Konventionen. Saken diskuteras i styckena 26-29 i min skrift med titeln "The Protection of Journalists" (CIC Document No. 90)".

- e) söka efter och förbättra metoder och mallar som skulle garantera ökat oberoende och ökad självbestämmanderätt för media vad beträffar deras ledning och redaktionella målsättning, antingen dessa media ägs av privatpersoner, allmänheten eller staten. 3)

Olikheter och val

Olikheter och val i fråga om innehållet i kommunikation är ett förhandsvillkor för ett demokratiskt engagemang. Varje enskild människa och speciella grupper bör kunna bilda sig omdömen på basis av en omfattande information och en mångfald budskap och åsikter samt ges möjlighet att dela dessa idéer med andra. Utvecklingen av decentraliserade och mångskiftande media bör medföra ökade möjligheter för ett verkligt och direkt engagemang i kommunikationsprocesserna från folkets sida.

Vi rekommenderar:

59. Byggandet av infrastrukturer och antagandet av särskilda tekniker bör nogt anpassas till behovet av en mer rikhaltig information till en bredare publik från en mångfald källor.
60. Uppmärksamhet bör ägnas åt kvinnornas kommunikationsbehov. De bör garanteras tillgång till kommunikationsresurser, och de bör även få garantier för att uppfattningar om dem och om deras verksamheter inte förvanskas av media eller i reklam och annonsering.
61. Angelägenheter som rör barn och ungdom, nationella, etniska, religiösa och språkliga minoriteter, folk som bor i avlägsna områden samt gamla människor och handikappade förtjänar särskild hänsyn. De utgör grupper i samhället och har speciella kommunikationsbehov.

Integrering och engagemang

För att kunna kommunicera i dagens samhälle måste människan förfogas över lämpliga kommunikationsverktyg. Nya tekniker erbjuder människan många apparater och anordningar för individualiserad information och underhållning, men dessa tekniker räcker ofta inte till för

- 3) Kommentar av Mr. E. Abel: "Beträffande a) och c) är antimonopol lagstiftning, antingen den är mer eller mindre effektiv, relevant endast i länder där en viss grad av konkurrens kan anses existera. Det är en parodi att tala om åtgärder mot koncentration och monopolisering i länder där media själva är etablerade som statliga monopol eller fungerar som ett verktyg för det enda tillåtna politiska partiet. b) transnationella bolag förväntas följa lagarna i de länder där de

att tillhandahålla lämpliga verktyg för kommunikation inom hennes samhälle eller sociala eller kulturella grupp. Följaktligen erfordras ofta alternativa kommunikationsresurser.

Vi rekommenderar:

62. Mycket mer uppmärksamhet bör ägnas åt användningen av media i boendemiljöer och arbetsmiljöer. I stället för att isolera män och kvinnor bör media hjälpa till att integrera dem i samhället.

63. Läsare, lyssnare och tittare har i allmänhet behandlats som passiva mottagare av information. De som har ansvaret för media bör uppmuntra sina auditorier (läsare, lyssnare och tittare) att ta mer aktiv del i kommunikation genom att anslå mer utrymme och tid åt tidningar eller radio/TV för enskilda personers eller organiserade samhällsgruppers åsikter och synpunkter.

64. Skapandet av lämpliga kommunikationsresurser på alla nivåer vilket leder till nya former för engagemang från allmänhetens sida när det gäller medias ledning och skötsel och nya metoder och sätt för deras finansiering.

65. De som har ansvaret för kommunikationens målsättning bör fästa mycket större vikt vid utarbetandet av metoder och tillvägagångssätt för demokratisering av medias ledning och skötsel - under det att hänsyn tas till nationella sedvänjor och särdrag - genom att associera sig med följande kategorier:

- a) journalister och professionella kommunikatörer/meddelare av information - ö.a.;
- b) kreativa konstnärer;
- c) tekniker;
- d) mediaägare och chefer;
- e) representanter för publiken/allmänheten.

forts. 3) från föreg. sida: bedriver sin verksamhet. d) När det kan påvisas att det förekommer skulle annonsörernas inflytande på det redaktionella innehållet eller på radio/TV-programmen motivera en ingående granskning och analys. Men ett alltför förhastat krav på ett sådant inflytande måste begränsas - utan att man först stannar upp för att undersöka eller mäta detta inflytande under vissa omständigheter - är ett symptom på ideologiska fördomar."

En sådan demokratisering av media kräver helhjärtat stöd och förståelse från personerna som arbetar inom desamma, och denna demokratiseringsprocess torde leda till att de får spela en mer aktiv roll när det gäller redaktionella målsättningar och i fråga om medias ledning och skötsel.

V. FRÄMJANDE AV INTERNATIONELLT SAMARBETE

Partner för utvecklingen

Bristande jämlikhet som råder överallt i fråga om kommunikationsresurser beror på ekonomiska diskrepanser eller på politiska och ekonomiska modeller; andra återigen på kulturella påbud eller försummelser. Men vad än orsaken eller anledningen till den är, så bör inte längre allvarliga brister på jämlikhet tolereras. Själva föreställningen om en ny världsordning för information och kommunikation förutsätter främjandet av internationellt samarbete, vilket omfattar två viktiga områden: internationella insatser och hjälp till fromma för mellanfolklig förståelse. Kommunikationens internationella dimensioner är idag något så utomordentligt viktigt att det har blivit en angelägenhet av största betydelse att utveckla ett världsomfattande samarbete. Det är en uppgift för det internationella samhället att vidta lämpliga åtgärder för att ersätta beroende, dominans och brist på jämlikhet med mera givande och mera öppna relationer som gäller ömsesidigt beroende komplettering - allt grundat på ömsesidigt intresse och jämlik värdighet hos länder och folkslag. Sådant samarbete kräver ett stort engagemang på det internationella planet för att man skall kunna råda bot på den nuvarande situationen. Detta klara engagemang erfordras inte bara för utvecklingsländerna utan även för det internationella samhället som helhet. Spänningar och splittringar som kommer att uppstå på grund av brist på agerande är så mycket större än de problem som de nödvändiga förändringarna innebär.

Vi rekommenderar:

66. Det gradvisa förverkligandet av nationella och internationella åtgärder som kommer att främja organiserandet av en ny världs-

ordning för information och kommunikation. Förslagen i denna rapport kan utgöra ett bidrag till utvecklingen av de olika åtgärder som är nödvändiga för framsteg i den riktningen.

67. Internationellt samarbete för utvecklingen av kommunikation skall ges samma prioritet som gäller andra sektorer (t.ex. hälsovård, jordbruk, industri, vetenskap, undervisningsväsen etc.), eftersom information är en fundamental resurs för individuellt och kollektivt framåtskridande och för en utveckling på alla områden. Detta kan åstadkommas genom utnyttjandet av medel som ställts till förfogande genom bilaterala regeringsavtal och av internationella och regionala organisationer, vilka bör planera för en ansenlig ökning av sina anslag till kommunikation, infrastrukturer, utrustning och utveckling av program. Man måste se till att hjälp och stödåtgärder står i överensstämmelse med utvecklingsländernas prioriteringar. Man bör även överväga att lämna hjälpen på programbasis hellre än på projektbasis.

68. Det nära sambandet mellan etablerandet av en ny internationell ekonomisk ordning och den nya världsordningen för information och kommunikation bör tas i allvarligt övervägande av de tekniska instanser som sysslar med dessa frågor. Konkreta planer för ett handlande som har till syfte att sammanlänka skeenden bör förverkligas inom Förenta Nationernas system. FN bör i samband med godkännandet av den internationella utvecklingsstrategin betrakta kommunikationssektorn som en integrerad del av densamma och inte endast som ett instrument för information till allmänheten.

Stärkandet av kollektiv självtillit

Utvecklingsländerna har det primära ansvaret för vidtagande av erforderliga åtgärder för att övervinna sitt beroende på kommunikationsområdet. De åtgärder som krävs börjar på det nationella planet, men de måste kompletteras med kraftfulla och avgörande överenskommelser på de bilaterala, sub-regionala, regionala och inter-regionala planen. Kollektiv självtillit är grundvalen för en ny världsordning för information och kommunikation.

Vi rekommenderar:

69. Kommunikationens betydelse bör inlemmas i existerande program och överenskommelser angående ekonomiskt samarbete mellan utvecklingsländerna.
70. De gemensamma strävanden på kommunikationsområdet som håller på att växa fram utvecklingsländerna emellan bör vidareutvecklas i ljuset av den allmänna analysen och rekommendationerna i denna rapport. Uppmärksamhet bör särskilt ägnas åt samarbetet mellan nationella nyhetsbyråer, åt vidareutvecklingen av Poolen för Nyhetsbyråer och radio/TV-organisationer ("The News Agencies Pool") i de alliansfria länderna samt åt det allmänna utbytet, på reguljär basis, av radio- och TV-program samt film.
71. Beträffande samarbete i fråga om teknisk information bör man ge hög prioritet åt etablerandet av regionala och sub-regionala databanker, informationsbehandlingscentra och centra för dokumentation. De bör utfunderas och organiseras både i fråga om programvara och management i enlighet med samarbetsländernas särskilda behov. Val av teknologi och utväljande av främmande företag bör göras så att inte beroendet inom detta område ökar.
72. Mekanismer för delande av information av icke-strategisk natur skulle kunna etableras speciellt i fråga om ekonomiska angelägenheter. Arrangemang av detta slag skulle kunna vara värdefulla på områden som t.ex. rör multilaterala handelsförhandlingar, förbindelser med transnationella företag och banker, ekonomiska prognoser, planering på såväl längre som något kortare sikt etc.
73. Särskilda ansträngningar bör göras för att garantera att nyheter om andra utvecklingsländer inom eller utanför sin region får mer uppmärksamhet och utrymme i media. Speciella projekt skulle kunna utvecklas för att garantera ett regelbundet flöde av attraktivt och intressant material med nyhetsvärden som tillfredsställer utvecklingsländernas informationsbehov.
74. Åtgärder för att befrämja förbindelser och överenskommelser mellan yrkesorganisationer och kommunikationsforskare i olika länder bör stödjas. Det är nödvändigt att utveckla system bestående av institutioner och folk som arbetar med kommunikation för att dela och

utbyta erfarenheter och för att förverkliga gemensamma projekt och planer som är av ömsesidigt intresse och har ett konkret innehåll med avseende på funktionen.

Internationella mekanismer

Samarbete i fråga om utvecklingen av kommunikation är en global angelägenhet och därför av stor betydelse för internationella organisationer i vilka alla medlemsstater kan debattera de därmed sammanhängande frågorna och problemen och bestämma multinationella åtgärder. Regeringarna bör därför uppmärksamt granska de internationella organens uppbyggnad och program på kommunikationsområdet och peka på ändringar som krävs för att man skall kunna tillfredsställa framväxande behov.

Vi rekommenderar:

75. Medlemsstaterna i Unesco bör öka sitt stöd åt denna organisations program på detta område. Man bör överväga organiserandet av en distinkt kommunikationssektor, inte bara för att understryka dess betydelse utan också för att betona att dess aktiviteter är inbördes "besläktade" med de andra större komponenterna i Unescos arbete - undervisning, utbildning, vetenskap och kultur. 1) I sin kommunikationsverksamhet bör Unesco koncentrera sig på prioriterade områden. Bland dessa är hjälp i fråga om utformning och planering av nationella målsättningar, teknisk utveckling, organiserandet av konferenser för olika yrkesgrenar och utbytesarrangemang i dessa sammanhang, främjande av och samordning i fråga om forskning samt utarbetande i detalj av internationella normer.

76. Bättre samordning av de olika kommunikationsverksamheterna inom Unesco och inom hela FN-systemet. En noggrann inventering och bedömning av de olika organens program och projekt som gäller utveckling av kommunikation bör göras för att man skall få en grundval för erforderliga överläggningar, samarbete och samordning.

1) Kommentar av Mr. M. Lubis: "Jag tror mycket starkt att den nuvarande sektorn i Unesco (Sector of Culture and Communication) är fullt tillräcklig när det gäller att behandla problem som rör kommunikation".

77. Det skulle vara önskvärt att förse Förenta Nationerna med ett effektivare informationssystem, inkl. egna radio/TV-resurser och eventuellt tillgång till ett satellitsystem. Detta skulle göra det möjligt för Förenta Nationerna att närmare följa världshändelserna och att förmedla sitt budskap på ett mer effektivt sätt till alla nationer och folkslag på jorden. Fastän ett sådant förslag skulle kräva stora investeringar och ge upphov till en del invecklade tvistefrågor, bör man göra en "feasibility study" (en undersökning eller analys som har till syfte att granska möjligheterna för förverkligandet av någonting - ö.a.), så att ett omsorgsfullt utarbetat förslag kan läggas fram för debatt och beslut. 2) 3)

78. Man bör överväga att etablera inom Unescos ram ett Internationellt centrum för studium och planering av information och kommunikation (International Centre for the Study and Planning of Information and Communication). Dess huvuduppgifter skulle vara att:

- a) främja utvecklingen av nationella kommunikationssystem i utvecklingsländerna och förbättra balansen och reciprociteten i internationella informationsflöden;
- b) mobilisera de resurser som krävs för detta ändamål och administrera de pengar som ställts till Centrets förfogande;
- c) trygga samordningen mellan parter som är intresserade av kommunikationsutveckling och involverade i olika samarbetsprogram samt att bedöma och utvärdera resultaten av

2) Kommentar av Mr. M. Lubis: "Jag är av den åsikten att den nuvarande kommunikationspotentialen i FN-systemet inte har utnyttjats och skötts på ett effektivt och kompetent sätt. Och jag tror vidare att det kommer att dröja mycket länge innan FN kommer att kunna tala med en stämma om de verkligt stora frågorna i världen: nedrustning, fred, frihet och de mänskliga rättigheterna. Emellertid stöder jag förslaget om en "feasibility study" i samma stycke".

3) Kommentar av Mr. Sean MacBride: "Jag vill framhålla att den fenomenala utvecklingen av internationell radio/TV-verksamhet framhäver avsaknaden av ett Förenta Nationernas system för radio- och TV-sändningar. Ett 30-tal länder har radio- och TV-sändningar 12 000 tim. i veckan på 100 olika språk. Jag yrkar på att FN skall etablera ett eget radio/TV-system och ha utsändningar dygnet runt på icke mindre än 30 olika språk. Se min skrift "The Protection of Journalists" (CIC Document no. 90) och skriften "International Broadcasting" (CIC Document no. 60)."

bilaterala och multilaterala aktiviteter på detta område;

- d) organisera rundabordskonferenser, seminarier och möten för utbildning av kommunikationsplanerare, forskare och journalister, i synnerhet de som har specialiserat sig på internationella problem;
- e) fortlöpande granska överföringar av kommunikationstekniker mellan utvecklade länder och utvecklingsländer så att dessa tekniker kan utnyttjas på bästa sätt.

Centret kan styras av ett trepartsråd för samordning bestående av representanter för utvecklingsländer och utvecklade länder och av intresserade internationella organisationer. Vi föreslår att Unesco ytterligare granskar och studerar detta förslag som skall presenteras och tas under övervägande vid generalkonferensen 1980.

1)

Internationellt samförstånd

Stärkandet av freden, den internationella säkerheten och samarbetet samt minskandet av internationella spänningar är alla nationers bekymmer och angelägenhet. Massmedia kan väsentligt bidra till

1) Kommentrar av Ms B. Zimmerman: "Fastän jag håller med om att ett samordningsorgan på kommunikationsutvecklingsområdet skulle kunna tjäna ett nyttigt ändamål kan jag inte stödja just denna rekommendation. Alla av kommitténs medlemmar har inte haft tillfälle att diskutera igenom fördelar och nackdelar med olika målsättningar och strukturer för ett sådant samordningsorgan. Eftersom en Unesco-konferens regeringar emellan skall äga rum 1980 och behandla detta ämne anser jag att Kommittén bör hälsa med tillfredsställelse den noggranna analys som Unesco-konferensen kan göra beträffande denna fråga hellre än att nu göra några rekommendationer".

Kommentar av Mr. E. Abel: "Detta förslag är förhastat, onödigt och oklokt. Utformningen av ett lämpligt medel eller mekanism för att främja och samordna utvecklingen av kommunikation kräver mera tid och större resurser än denna Kommitté förfogar över. I själva verket är det förslag som här har presenterats ett av de två förslag som lades fram i november vid ett Unesco-möte för experter; inget av förslagen tillstyrktes. Frågan står på dagordningen för ett möte regeringar emellan i Unescos regi som skall äga rum i april. FN:s generalförsamling har nu visat ett starkt intresse för saken och har anmodat generalsekretären att intervensera. På sakernas nuvarande ståndpunkt kan detta förslag endast hämma det nödvändiga samarbetet mellan vederbörande FN-organ och de utvecklade länderna, vars samarbete är absolut nödvändigt för vidare framsteg".

förverkligandet av denna målsättning. FN:s generalförsamlings särskilda möte för diskussion av nedrustningsfrågor krävde ökade insatser av massmedia för att mobilisera den allmänna opinionen till förmån för en nedrustning och ett slut på kapprustningen. Denna deklaration tillsammans med Unesco-deklarationen om de grundläggande principerna i fråga om massmedias bidrag till stärkande av fred och internationellt samförstånd, till främjandet av de mänskliga rättigheterna och till bekämpandet av rasfördomar, apartheid och incitament till krig måste utgöra grundvalen för en ny målsättning för kommunikation med syfte att främja internationellt samförstånd. En ny världsordning för information och kommunikation kräver, och måste bli, verktyget för fredligt samarbete nationerna emellan.

Vi rekommenderar:

79. Nationella målsättningar i fråga om kommunikation måste överensstämma med antagna internationella principer för kommunikation och måste syfta till att skapa ett klimat för ömsesidigt samförstånd och fredlig samexistens. Länderna bör även driva på sina radio- och TV-organisationer och andra organ för kommunikation över nationsgränserna så att de lämnar största möjliga hjälp och stöd åt freden och det internationella samarbetet och uppmana dem att avhålla sig från att ivra för rashat och hat som gäller nationer och religiösa trossatser och företeelser. De måste även avhålla sig från att förespråka incitament till diskriminering, fientlighet, våld eller krig.

80. Vederbörlig uppmärksamhet måste ägnas problemen som gäller fred och nedrustning, de mänskliga rättigheterna och utvecklingen samt skapandet av en ny ordning för kommunikation. Massmedia, både tidningar/tidskrifter, etc. och audio-visuella media, måste uppmuntras att offentliggöra viktiga dokument från Förenta Nationerna, Unesco och från rörelser för världsfreden, samt dylikt material från olika internationella och nationella organisationer som är hängivna fredens och avrustningens sak. Undervisningsplanerna för

Forts. från föreg. sida. Kommentar av Mr. Sean MacBride: "Jag föreslår att man, innan man tar några steg i denna riktning, först skall rådgöra med journalisternas organisationer och andra organ - som inte tillhör regeringar - vilka är involverade i massmedia samt att man skall inhämta deras samtycke".

journalistiskolor måste omfatta studiet av dessa internationella problem och av de synpunkter på dem som har kommit till uttryck inom Förenta Nationerna.

81. Alla former av samarbete mellan media, de yrkesverksamma och deras organisationer som bidrar till ökade kunskaper om andra länder och kulturer måste uppmuntras och stödjas.

82. Rapporteringen av internationella händelser och utvecklingar i enskilda länder i krissituationer och när spänningar råder kräver utomordentligt stor noggrannhet och utomordentligt stort ansvar. I sådana situationer utgör ofta media en av de få, för att inte säga den enda, förbindelsen mellan kombattanterna eller de fientliga grupperna. Detta ger dem en alldeles speciell uppgift, som de bör söka utföra på ett sakligt, objektiva och känsligt sätt.

x x x x x x x x

Rekommendationerna och förslagen i vår Rapport gör inte anspråk på att täcka alla ämnen och frågor som kräver eftertanke och handling. Icke desto mindre visar de både betydelsen och omfattningen av de uppgifter som varje land ställs inför på området som rör information samt kommunikation och deras internationella dimensioner, vilka innebär en överväldigande utmaning för alla länder och folk.

Vår analys anger tydligt den riktning i vilken världen måste röra sig för att komma fram till en ny ordning för information och kommunikation - i själva verket en serie av nya relationer och förbindelser som nya tekniker för kommunikation ger hopp om och som alla nationer bör kunna dra nytta av. Medvetenheten som redan existerar beträffande vissa komplicerade frågor som t.ex. globala obalanser i informationsflöden antyder att en förändringsprocess har vuxit fram och gör sig alltmer påmind. Kraften i och hoppet om ständigt nya kommunikationstekniker och system är emellertid av sådan art att det krävs väl övertänkta åtgärder för att inte de redan existerande olikheterna i fråga om kommunikation skall öka. Målsättningen måste vara att skapa garantier för att män och kvinnor skall kunna få ett rikare och mer tillfredsställande liv.

x x x x x x x x

I Svenska unescorådets skriftserie har hittills utkommit:

- Nr. 1/1979 Kulturell identitet. Invandrarkvinna i Sverige
- Nr. 2/1979 Rapport från Unescos tjugonde generalkonferens den 24 oktober—28 november 1978 avgiven av den svenska delegationen
- Nr. 3/1979 Rekommendation om allas deltagande i och bidrag till kulturlivet, antagen av Unesco
- Nr. 4/1979 Rekommendation om utbyggnad av vuxenutbildningen, antagen av Unesco
- Nr. 5/1979 "Massmediedeklarationen", antagen av Unesco
- Nr. 1/1980 Rekommendation om bevarande av kulturhistoriskt värdefulla miljöer och deras roll i samtiden, antagen av Unesco
- Nr. 2/1980 Rekommendation om internationellt utbyte av kultur-egendom, antagen av Unesco
- Nr. 3/1980 Deklaration om raser och rasfördomar, antagen av Unesco
- Nr. 4/1980 Redogörelse för verksamheten 1977—1980
- Nr. 5/1980 Rapport från Unescos tjugoförsta generalkonferens 23 september—28 oktober 1980 avgiven av den svenska delegationen
- Nr. 1/1981 Rekommendation om konstnärens ställning, antagen av Unesco
- Nr. 2/1981 Cultural identity — Immigrant woman in Sweden. Engelsk upplaga av nr. 1/1979
- Nr. 3/1981 Många röster — en värld, "MacBride-rapporten".

Skrifterna erhålles gratis från Svenska unescorådet, Utbildningsdepartementet, 103 33 STOCKHOLM, tel. 08/763 10 00.